Norge må finne sin egen digitale vei og fremtid. Her er fire praktiske råd til politikerne for en ny teknologipolitikk.

Silvija Seres, President Polyteknisk Forening
Publisert i Aftenposten 8. februar 2016

Norge er mer innovativt enn det vi anerkjenner. Avisoverskrifter fra den siste tiden om at «vi har sovet i timen», eller at «vi står igjen på perrongen» når det gjelder digitalisering, er feil.
Tvert imot skjer det svært mye spennende i gründermiljøene, og vi har flere verdensledende teknologiselskaper. Vi har gode og internasjonalt sterke forskningsmiljøer innen IT og teknologi.

Vi er på syvende plass i IMDs 2015 World Competitiveness Ranking, og på 11. plass på WEFs Competitiveness Report. Vi er på 20. plass på INSEADs Global Innovation Index – etter Sverige, Danmark og Finland, men før Frankrike, og tett på Australia, Canada, Japan og New Zealand. Vi blir også rangert som et av verdens mest digitaliserte land og får solide skussmål i OECDs Digital Economy Outlook 2015. Vi har en av de beste digitale infrastrukturer i verden, de ivrigste brukerne og en generelt godt utdannet befolkning. Det vi kan bli bedre på, er omsetning av kunnskap til nye produkter og tjenester, i privat og offentlig sektor.

Vi står ikke igjen på perrongen. Dette er ikke et tog som går. Disse togene har gått en stund, og de kommer til å fortsette å gå. Men vi trenger en større bevissthet om hvilket tog vi skal ta, og vi må satse på å være vår egen lokomotivfører. Norge må finne sin egen digitale vei og fremtid. Vi valfarter til Silicon Valley, London og Singapore for å hente hjem beste praksis og inspirasjon, men de har et økosystem helt ulikt vårt. De har store markeder og mange utviklere og investorer. Det har ikke vi, men vi har gode og billige ingeniører og datafolk, store naturressurser og en unik evne til å utvikle spisse høyteknologiløsninger for utvinning av disse i krevende omgivelser. Det finnes nok nye ressurser og krevende omgivelser å ta av: grønn energi, marine bio- og mineral-ressurser, offentlige data, velferdsstaten, osv.

Samtidig haster det. Denne såkalt fjerde industrirevolusjonen, der cyber-fysiske systemer (som ligger bak roboter, kunstig intelligens og tingenes internett) blir selvstyrte og svært utberedte, skjer med en større fart, bredde og systemeffekt enn de tidligere revolusjonene. Denne utspiller seg i eksponentiell og ikke lineær tid; den forvandler alle industrier i alle land; og den utfordrer ikke bare hva vi mennesker gjør, men også hvem vi er. Og mens verden endres stadig raskere, er vår forståelse sakte. Derfor er denne siste endringen svært krevende å forstå og styre. Samtidig er avventende politikk ingen god politikk.

Den nye teknologipolitikken må ikke gjenta de vanlige svarene, som er mer penger, strammere regulering og flere utvalg. Mer penger hjelper ikke hvis satsningen ikke rettes tydelig mot de områdene som er de mest relevante for Norges fremtid, for vi har ikke nok hoder til å få en kritisk masse overalt. Mer regulering hjelper ikke fordi teknologi er en global naturkraft, med ny forbrukerlogikk og nye markeder som resulterer i uforutsette samfunnseffekter.
Flere utvalg hjelper ikke fordi vi ikke har tid til å løse dette problemet gjennom en serie av utredninger, og fordi alle må med, ikke bare ekspertene.

Så hva kan våre politikere gjøre? Fremtiden forstås best av de som skaper den, så de bør gå inn i disse samfunnsendringene med åpent sinn, stor læringsvilje, og rask korreksjonsrefleks. Her er fire råd på veien:

1) En aktiv teknologipolitikk bør være motivert av mulighetene istedenfor utfordringene. Fremtiden er ikke et problem, og denne omstillingen kommer enten vi liker den eller ikke, enten vi er aktive eller passive, og enten vi prøver å stenge den ut eller ikke. En dynamisk teknologipolitikk burde ta i bruk gründernes smidig utviklingsmetode (fleksibel samarbeid og egenkontroll, korte tidsfrister, iherdig testing og rask feilhåndtering). Dette kan fungere særlig bra i Norge, med våre flate hierarkier og effektiv infrastruktur som tillater større grad av eksperimentering og kortsiktig risiko.

2) En fokusert teknologipolitikk anerkjenner særnorske behov og muligheter. Vi besitter en høy andel industrielle, økonomiske og sosiale verdensrekorder pr. innbygger, og vi er gode på å utvinne og utvikle naturressurser på en langsiktig og klok måte. Vi har en dyr samfunnsmodell, men også svært mye sosial kapital i form av tillit, likhet, kunnskap og stabilitet. Vi må skape et digitalt samfunn på vår måte og slutte å dilte etter Silicon Valley.

3) En nasjonal teknologipolitikk skapes likevel i tett samarbeid med andre land og myndigheter. Dette er overnasjonale problemer. Makten flyter stadig over til relativt få store private aktører slik som Google og Amazon og skaper en ny maktstruktur som begrenser muligheter til nasjonale reguleringer. Effekten forsterkes fremover da disse selskapene investerer mest i forskning og utvikling, der de 20 største selskaper innen forskning og utvikling står for 25 prosent av den globale investeringen i dette.

4) En tverrfaglig teknologipolitikk krever faglig mangfold. Teknologien hvisker grensene mellom næringsliv, forskning, offentlig og politikk, og erfaringer på tvers av disse vil være avgjørende for god forståelse og rask utvikling. Kombinatorisk kreativitet bygger på nytenkning rundt relevans. Vi må ha større vilje til å skape og tiltrekke nye talenter, og vi må motivere etablerte ressurser til å endre fagfelt og profesjonelle spor. Læring trumfer kunnskap, og bredde trumfer den smale profesjonelle stien.

Teknologi (og ikke oljeprisen) tvinger oss ut av vår egen skygge. Den er verken positiv eller negativ; men den er heller ikke nøytral. Den kan koble oss sammen eller distansere og polarisere; den kan gi oss nye næringer og jobber, eller skape ny underklasse og arbeidsledighet. Teknologi er en god tjener, men en slem herre. Og på lang sikt dreier løsningen vår seg ikke om verdi, men verdier.